Volume : 3 | Issue : 3 | March 2014 • ISSN No 2277 - 8179

Research Paper

kampanini Vividh Paxkaro Pratyeni Samajik Javabdarimathi Jaher Janta Pratyeni Samajik Javabdari - Ek Abhyas

કંપનીની વિવિધ પક્ષકારો પ્રત્યેની સામાજિક જવાબદારી માંથી જાહેર જનતા પ્રત્યેની સામાજિક જવાબદારી- એક અભ્યાસ

Commerce

KEYWORDS :

Patel Dilipkumar	Research Scholar, Pacific university, Udaipur (Rajasthan)India.
Patel Alkaben	Associate Professor, Arts & commerce college, Motapondha,Tal-Kaprada, Valsad (Gujarat) India.

કોઇપણ સ્વરૂપની ધંધાકીય પ્રવૃતિ સમાજ વગર ઉદ્દભવી શકતી નથી.વિકાસ પામી શકતી નથી.એટલે કે ધંધો અને સમાજનો વિકાસ એકબીજા પર આધારિત છે.જેમ ધંધાનો વિકાસ વધે તો સમાજને જરૂરી સારી વિસ્તુ મળે,તેમ સમાજ સુખી બને તો ધંધાનો પાયો મજબૂત બને.કારણકે ધંધાની ખરીદશક્તિ સારી હોય તો જ ખરીદશે ને.માટે ધંધાકીય એકમે આજના જમાનામાં ફક્ત લોકોનું શોષણ કરી નફો કમાવવાનો જ ઉદ્દેશ રાખવાનો નથી,પરંતુ વાજબી નફો મેળવી સાથે એક ફરજ એ પણ અદા કરવાની છે કે સમાજમાં આર્થિક રીતે નબળા વર્ગને મદદરૂપ થવાની.જેને કહેવાય છે ધંધાની સામાજિક જવાબદારી અદા કરવી.સમાજ પ્રત્યેનું ઋણઅદા કરવું.જેની પાસેથી લઇએ છીએ તેને થોડું પાછું દઇએ.જેમણે ધંધાનાં વિકાસમાં ફાળો આપ્યો છે.એવા સમાજનાં વિવિધ અંગો પ્રત્યે પોતાનું ઉત્તરદાયિત્વ નિભાવવું એ છે ખરી માનવતા.

પરંતુ આવું ઉત્તરદાયિત્વ નિભાવવા માટેની શરત એ પણ છે કે કંપનીઓ એ માણસોને જે પ્રકારની જયારે જરૂર હોય ત્યારે તે સ્વરૂપની જરૂરિયાતો પૂરી કરવી જોઇએ તો તેનો અર્થ છે.માટે કંપનીઓએ તેઓ જે વિસ્તારમાં પોતાનું ધંધાકીય એકમનું અસ્તિત્વ ધરાવતા હોય તે વિસ્તારની સ્થાનિક પ્રજાની જરૂરિયાત- માંગ મુજબ મદદરૂપ થવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઇએ.અને તે પ્રયત્નો કે યોજનાનો વાસ્તવિક રીતે સાચો અમલ થાય તેનું ધ્યાન રાખવું જોઇએ.તે માટે જરૂરી વ્યવસ્થાતંત્ર રચવું જોઇએ.વાંવાર તે યોજનાનાં કામનું ઇન્સપેક્શન થવું જોઇએ.કારણકે આવી સામાજિક જવાબદારી અદા કરવાનો લાંબા ગાળે ફાયદો કંપનીને પણ થવાનો જ છે. સમાજમાં તેની પ્રતિષ્ઠા વધશે,પ્રસિધ્ધી પામશે,આમ પરોક્ષ રીતે આખરે પોતનાં ધંધાની જાહેરાત જ છે,જરૂર છે સમાજમાં સમાનતા વિકાસ માટેનાં પ્રયત્નોમાં સહભાગી થવાની,ફક્ત ચોપડે યોજનાઓ બોલાવવાનો કોઇ અર્થ નથી,જરૂર છે ધંધાકીય એકમો પોતાનાં ઉધોગનાં સ્થાનની આજુબાજુનાં વિસ્તારનો સર્વે કરવાની અને,એ જગ્યાએ જે સ્વરૂપે મદદની જરૂર હોય તેને તે રીતે મદદ કરવાની તો વર્તમાન સંજોગોમા કંપનીઓની એક અતિ અગત્યની જવાબદારી પર્યાવરણની જાળવણી છે તે માટે તેણે કેવી રીતે મદદરૂપ થવું જોઇએ તેનું એક સચોટ ઉદાહરણ સંદર્ભે આપણા ગુજરાતનું જ ચિત્ર જો લઇએ તો ગુજરાત રાજયનો ડાંગ જિલ્લામાં આવેલ કૂદરતી સાધન સંપતિમાં વનસ્પતિનાં ઉપયોગથી જે આર્યુવેદિક ઓષધો બનાવી ચલાવી રહેલ ભગતો તરીકે ઓળખાતી વ્યકિતઓ દ્વારા સેવા ઉધોગ,કે જેને જરૂર છે આધુનિક ઓપ આપવાની,જે તેઓ પોતે આર્થિક દ્રષ્ટિએ કરી શકે તેમ નથી.તેમાનામાં રોગોનાં ઉપચાર માટે વનસ્પતિનું જ્ઞાન છે.પરંતુ હજી દર્દીઓને રાખવાના નિવાસ સ્થાન નથી આ ક્ષેત્રે આગળ વધવા તેમની પાસે સંશોધન કેન્દ્રો નથી.તેમનાં ઘરે દર્દીઓને આવવા જવાનાં રસ્તાઓની સારી સગવડો નથી,તેઓ જયાં રહેતા હોય ત્યાં લોકો ઘણા કલાક રોકાય તો નાસ્તા માટેની વ્યવસ્થાનાં રેસ્ટોરન્ટો નથી,જો તેઓને આ બધી સગવડો મળે તો આપણા દેશનાં એ અભણ વડીલોના જ્ઞાનનાં ઉપયોગથી આજે પણ આપણે આડ અસર વગરની દવાના ઉપયોગથી લોકોનાં જીવન ધોરણને સુખી બનાવી શકીએ.તેમના અંતરનાં આર્શિવાદ મેળવી શકીએ વનસ્પતિની દવામાં જરૂર પડતાં તેનું ઉત્પાદન આપોઆપ વધારશે,પર્યાવરણનાં વિક્ષેપનો જે પ્રશ્ન ઉભો થયો છે,તેનો હલ આપો આપ જ દુર થશે.

આ બાબતને ઉચિત ન્યાય મળે અને તેમની આવી જાણકારીનો જન-સમાજને લાભ મળે તે માટે ડાંગના પ્રભારી સચિવશ્રી એસ.કે.નંદાએ વર્ષ ધછછળ-છધ નાં વર્ષથી ભારે જહેમત ઉઠાવી છે.અને તેનાં સારા પરિણામ મળ્યા એમ કહેવાય છે,વર્લ્ડસ્ટ્રીટ જર્નલ,યુ.એસ.એ.હોંગકોંગની પ્રેસ પ્રતિનીધી શ્રી ક્વીન તથા હર્બલ ક્ષેત્રનાં અમદાવાદ લેબનાં ડો.દીપક આચાર્ય સાથે આ માટે બેઠક યોજી ચર્ચા વિચારણા કરી હતી.જેમાં છેવટે તેઓએ આ પ્રવૃતિ માટે આર્થિક સહાય કરી તેમની સેવાને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરનું પ્લેટફોર્મ પુરૂ પાડવાની યોજનાં વિચારી હતી,જે એક ખરેખર સરાહનીય કાર્ય છે.તો તેમનાં વિચારને વેગવંત બનાવવા જો કંપનીઓ પણ પોતાનં દાનનો પ્રવાહ આ ક્ષેત્રે વહેડાવે તો જરૂર એ અમૂલ્ય પ્રવૃતિમાં યોગદાન આપેલું ગણાશે,અને લાંબાગાળે આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તર સુધી ધંધો નામનાં પ્રાપ્ત કરી શકાશે,પર્યાવરણનો પ્રશ્ન હલ થશે.

વળી,હાલનાં સમયનું સમાજનું ચિત્ર જોઇએ તો આ વિસ્તારની યુવાપેઢી એવું વનસ્પતિ શાસ્ત્રનું જ્ઞાન પોતાનાં વડીલો જેવું ધરાવતી નથી.તેમાનામાં એ ગંભીરતા જ નથી.અને વડીલો કેટલીકવાર એ જ્ઞાનને બતાવતા પણ નથી,માટે આજ સમય એવો છે કે તેમનું જ્ઞાન સમાજે જાણી લેવું અને તેમને જરૂરી સગવડો પણ આપવી,જેથી સમાજનું એક સહ ઉપયોગી કાર્ય થાય,નહી તો વડીલો જતાં તેમનુ આ જ્ઞાન તેમની સાથે જ ચાલ્યું જશે.વળી આ ક્ષેત્રે સેવા આપનાર અને સેવા લેનાર વર્ગને શું મુશ્કેલી પડે છે તે જાણવા એ રીતે સંશોધનો થવા જરૂરી તો યોગ્ય સ્વરૂપનો નિર્ણય લઇ શકાય,એ માટે શિક્ષણ સંસ્થાઓ પણ સંશોધનો કરી કંપની સ્વરૂપોને મદદરૂપ થઇ શકે,બંનેએ સમન્વય સાધી સમાજને સાચી દિશામાં ગતિ આપવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઇએ.તો સમાજનું સાચું ઋણ અદા કર્યું કહેવાય.

જો કંપનીઓ આવી ખરેખર જરૂરી સામાજિક જવાબદારીઓ જાણીને નિભાવશે તો દેશમાં યોગ્ય સ્વરૂપનું આ ક્ષેત્રે પરિવર્તન આવશે.જરૂરી છે વૃક્ષોનાં સાચા ઉપયોગ માટે જરૂરી પ્રયત્નોની.

જેમકે...

- દવા માટે જરૂરી વનસ્પતિઓનું ઉત્પાદન વધતાં લોકોને નવા નવા પ્રકારની આ ક્ષેત્રમાં રોજગારી પ્રાપ્ત થશે,જેથી બેકારીમાં ઘટાડો થશે.
- દર્દીઓને સારી સેવા મળશે,જે દિલથી દુઆ આપશે.
- સમાનતા- રાષ્ટ્રનાં વિકાસનું એક ઉપયોગી કાર્ય ગણાશે,વૃક્ષોનું ઉત્પાદન વધશે હવામાન સુધરશે.
- યુવાવર્ગ આ ક્ષેત્રે જોડાયતો તેમની શકિતનો પણ એક પ્રકારે સાચો ઉપયોગ થશે.
- ડુંગરાળ પ્રદેશો ફરીથી લીલાછમ બનશે,
- વડીલોની સાથે ચાલ્યા જતા આ જ્ઞાનને ભવિષ્યના ઉપયોગ માટે ટકાવી શકીશું,જે ભવિષ્ય માટે સારી બાજુ છે.
- આ ક્ષેત્રને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તર સુધીનું બજાર મળશે.
- લોકોનું જીવન ધોરણ સુધરતાં જો તેઓ લાંબુ જીવશે તો લોકોની ખરીદશકિત વધશે,જે બીજી રીતે ધંધાકીય એકમોને ફાયદાકારક બાજુ જ છે.
- દવાથી સારૂ સ્વાસ્થ્ય થતાં કંપનીઓમાં કામે આવનાર કર્મચારીઓ પણ સારૂ સ્વસ્થ્ય ધરાવનારા આવશે,જે સારી કાર્યક્ષમતા પુર્વકનું કામ કરશે.જેનો લાભ કંપનીને મળશે.
- કર્મચારીઓનાં કુટૂંબને પણ સારી દવાની સગવડ મળતાં તેઓ પણ સારૂ જીવન જીવશે તો કામ પર આવનાર કર્મચારી ઘરનાં ટેન્શનથી મૂક્ત બની કંપનીમાં કામ કરશે,એ રીતે પણ કંપની માટે પરોક્ષ રીતે સારા સંજોગો નિર્માણ પામશે.
- પોતાની કંપનીનો માલિક પોતાનાં સમાજ કે વિસ્તારને આ રીતે પણ ઉપયોગી થાય છે.એમ કર્મચારીઓ માલિક તરફ માનની નજરે જોશે.જે માલિકને પણ ગમશે,જે બંને પક્ષકારો વચ્ચે સારા સંબંધો નિર્માણ કરવામાં અગત્યનો ફાળો નિભાવશે આ પરીબળ.
- જો પોતાનાં આજુબાજુનાં આવા વિસ્તારોની માલિક મુલાકાત લેશે તો તેમને પણ નવું જાણવાનું મળશે,નવી ઓળખાણો થશે.તેમને કે તેમનાં કુટૂંબને પણ આવી વ્યકિતઓની સેવાનો લાભ મળશે અને તે પણ ખુબ માનથી.
- જો આવી દવાનાં ઉપયોગમાં આવતી વનસ્પતિઓનાં ઉત્પાદન વધારવામાં આવશે તો પર્યાવરણ માટે પણ એક સારૂ કાર્ય થયું ગણાશે.જે કંપનીઓ માટે આમ પણ જરૂરી છે જ,જે આ રીતે થશે.
- આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તર સુધીનું આવી વ્યક્તિઓને બજાર મળશે તો કંપનીની એક પ્રકારની ત્યાં સુધી પરોક્ષરીતે જાહેરાત થઇ જશે.જે તેનાં માટે ફાયદાની જ બાજુ છે.
- વ્યક્તિની આવક એ આખરે દેશની આવક છે,વૃક્ષો રાષ્ટ્રની કૂદરતી સાધન સંપતિ અને ગ્રામ્ય વિસ્તારનાં અભણ વડીલોનાં જ્ઞાનનાં ઉપયોગથી જ વધુ વિકાસ શક્ય બની શકશે.જે ઓછા ખર્ચે વધુ ઉપયોગી કાર્ય બનશે.જે કદાચ સીધી રીતે વન-સ્પતિનું ઉત્પાદન વધારવા કહીશું તો ન શશે,પરંતુ આ માધ્યમથી વધુ સારૂ પરિણામ મળી શકશે.
- સમાજ માટે આ રીતે પણ કંપની દ્વારા જો સારું કાર્ય થાય તો તે લોકોની પ્રસંશા પ્રાપ્ત કરશે,જે માલિક કે સંચાલકીય વર્ગને પણ એક આનંદ આપશે,કારણ કે સારા પર્યાવરણની જરૂર સોને છે.
- જે વિસ્તારને ધંધો મદદ કરશે તે વિસ્તારનાં લોકો પણ એ એકમને શાંતિપૂર્ણ રીતે ધંધો ચલાવવા દેવા આપોઆપ મદદરૂપ થવાની ભાવના રાખશે.જે એક સારી બાજુ જ છે.પરંતુ આખરે તો ધંધો પણ જો નફો કમાય તો જ સમાજ પ્રત્યેની જવાબદારી પણ તેમાંથી અદા કરી શકશે.આમ બંને પક્ષ સમાજ અને કંપની સ્વરૂપ ધંધાકીય એકમો સમજીને એકબીજાને મદદરૂપ થાયતો કંપની પોતાની સામાજિક જવાબદારી યોગ્ય સ્વરૂપે નિભાવશે અને સમાજ જરૂરી મદદ મેળવી શકશે. વિશ્વ માટે ઉભા થયેલા પર્યાવરણીય વિક્ષેપનાં ભયનો યોગ્ય રીતે ઉકેલ આવી શકશે.

REFERENCE

ગુજરાત - મેગેઝીન અંક - ૦૫,લેખક :- એમ.કે.નાંઢા | વાણિજ્ય સંચાલન :- ટી.વાય.બીકીમ | સંચાલનનાં આધુનિક ખ્યાલો :- લેખક ડો. શ્રી રમણીક યાદવ.| વર્તમાનપ ત્રો.ગુજરાતસમાચાર, દિવ્યભાસ્કર,સંદેશ,દમણગંગા ટાઇમ્સ વગેરે... |